

POLITYKA INNOWACYJNOŚCI

Innowacje odgrywają coraz większą rolę w naszej gospodarce. Przynoszą korzyści zarówno konsumentom, jak i pracownikom w UE. Mają kluczowe znaczenie dla tworzenia lepszych miejsc pracy, rozwoju społeczeństwa ekologicznego i poprawy jakości życia, a także dla utrzymania konkurencyjności UE na rynku światowym. Polityka innowacyjności stanowi łącznik pomiędzy polityką dotyczącą badań i rozwoju technologicznego a polityką przemysłową oraz umożliwia stworzenie warunków sprzyjających wprowadzaniu pomysłów na rynek.

PODSTAWA PRAWNA

Artykuł 173 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), który stanowi, że „Unia i państwa członkowskie czuwają nad zapewnieniem warunków niezbędnych dla konkurencyjności przemysłu Unii”.

Artykuły 179-190 TFUE. Głównym instrumentem unijnej polityki w zakresie badań i rozwoju technologicznego jest wieloletni program ramowy, w którym określono cele, priorytety oraz pakiet pomocy finansowej na okres kilku lat. Parlament Europejski i Rada przyjmują ramowe programy w zakresie badań i rozwoju technologicznego zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą i po zasięgnięciu opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego.

CELE

Znaczenie polityki innowacyjności jest szeroko uznane. Jest ona ściśle powiązana z innymi politykami UE, np. dotyczącymi zatrudnienia, konkurencyjności, środowiska, przemysłu i energii. Rolą innowacji jest przekazywanie wyników badań w nowe i lepsze usługi i produkty w celu zachowania konkurencyjności UE na rynku światowym i poprawy jakości życia ludzi w UE.

UE wydaje co roku na badania i rozwój o 0,8% PKB mniej niż Stany Zjednoczone i o 1,5% mniej niż Japonia. Ponadto Europa boryka się z problemem drenażu mózgow, ponieważ nasi najlepsi naukowcy i innowatorzy przenoszą się do krajów oferujących im lepsze warunki pracy. Mimo że rynek UE jest największy na świecie, pozostaje on rozdrobniony i niedostatecznie sprzyja innowacjom.

Aby odwrócić tę tendencję, UE opracowała projekt „Unii innowacji”, którego celem jest:

- przekształcenie UE w światowej klasy ośrodek badań naukowych;
- usunięcie przeszkód stojących na drodze do innowacji – takich jak kosztowne procedury patentowe, rozdrobnienie rynku, powolne opracowywanie norm

i niedobór wykwalifikowanych pracowników – które obecnie uniemożliwiają szybkie wprowadzanie pomysłów na rynek;

- zrewolucjonizowanie metod współpracy sektora publicznego i prywatnego, zwłaszcza poprzez wdrożenie europejskich partnerstw innowacyjnych (EPI) między instytucjami UE, władzami krajowymi i regionalnymi a przedsiębiorstwami.

Unia innowacji jest kluczową inwestycją w naszą przyszłość. Przykładowo, inwestując do 2020 r. w badania i rozwój zakładane 3% PKB UE, do 2025 r. można by stworzyć 3,7 mln miejsc pracy i zwiększyć roczne PKB o 795 mld EUR.

OSIĄGNIĘCIA

A. Unia innowacji

Unia innowacji jest jedną z siedmiu inicjatyw przewodnich przewidzianych w ramach strategii „Europa 2020” na rzecz stworzenia inteligentnej i zrównoważonej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu. Ten rozpoczęty przez Komisję w 2010 r. projekt ma na celu poprawę warunków finansowania badań i innowacji w UE oraz dostępu do nich, aby umożliwić przełożenie innowacyjnych pomysłów na realne produkty i usługi, dzięki którym zwiększy się wzrost gospodarczy i liczba miejsc pracy. Celem Unii innowacji jest utworzenie prawdziwego jednolitego europejskiego rynku innowacji, który będzie przyciągał innowacyjne firmy i przedsiębiorstwa. W tym celu zaproponowano wdrożenie różnych środków z zakresu ochrony patentowej, standaryzacji, zamówień publicznych i inteligentnych regulacji. Unia innowacji zakłada również dążenie do pobudzenia inwestycji w sektorze prywatnym i m.in. zwiększenie europejskich inwestycji kapitału wysokiego ryzyka.

Wdrożono już kilka instrumentów służących do monitorowania sytuacji w całej UE oraz oceny postępów:

- szczegółową [unijną tablicę wyników w zakresie badań i innowacji](#) w oparciu o 25 wskaźników oraz europejski rynek wiedzy dla patentów i licencji. Tablica wyników w zakresie badań i innowacji jest instrumentem opracowanym przez Komisję w ramach strategii lizbońskiej, umożliwiającym ocenę porównawczą wyników działań w zakresie innowacji państw członkowskich UE;
- [Tablica wyników badań i innowacji w regionach](#) dzieli regiony UE na cztery grupy, a kryterium jest poziom innowacyjności, na wzór unijnej tablicy wyników w zakresie badań i innowacji. W pierwszej grupie, wśród tzw. „liderów innowacji”, znajduje się 41 regionów, w drugiej grupie, wśród tzw. „podążających za innowacjami” jest 58 regionów, 39 regionów należy do grupy „średnich innowatorów”, a grupa „słabych innowatorów” obejmuje 52 regiony. Umożliwia to dokładniejsze zobrazowanie innowacyjności na szczeblu lokalnym.
- Innobarometr to coroczne badanie opinii przeprowadzane wśród przedsiębiorstw i ogółu społeczeństwa na temat podejścia do polityki innowacyjności oraz działań związanych z tą polityką. Badanie Innobarometru dostarcza istotnych informacji na temat polityki, których nie można uzyskać z innych źródeł.

Aby osiągnąć cel, jakim jest inwestowanie 3% PKB w badania i rozwój, liczba naukowców w UE powinna wzrosnąć przynajmniej o milion w ciągu kolejnej dekady. W ramach Unii innowacji przewiduje się środki mające na celu utworzenie europejskiej przestrzeni badawczej. Oznacza to spójniejsze podejście do unijnej i krajowej polityki badawczej, a także usunięcie przeszkód ograniczających mobilność naukowców. W sektorze edukacji Komisja wspiera projekty związane z tworzeniem nowych programów nauczania umożliwiających zdobycie kwalifikacji z zakresu innowacji, których obecnie brakuje na rynku.

Ponadto, aby przyciągnąć innowacyjne firmy i przedsiębiorstwa, zaproponowano wdrożenie różnych środków z zakresu ochrony patentowej, standaryzacji, zamówień publicznych i inteligentnych regulacji. W 2011 r. Komisja opracowała strategię poprawy europejskiej standaryzacji ([COM\(2011\)0315](#)), w której podkreśla potrzebę ulepszenia metody ustanawiania norm i ich wykorzystywania w UE w celu zwiększenia oddziaływania norm unijnych i międzynarodowych na rzecz zapewnienia długoterminowej konkurencyjności unijnego przemysłu. Ponadto EPI mają zachęcać do współpracy zainteresowane strony z sektora prywatnego i publicznego na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym, aby wspólnie stawiały czoła głównym wyzwaniom w społeczeństwie i pomogły w tworzeniu miejsc pracy i zwiększaniu wzrostu poprzez połączenie środków koncentrujących się na popycie i podaży.

B. Horyzont 2020

Program „Horyzont 2020” będący inicjatywą przewodnią strategii „Europa 2020”, która ma na celu zapewnienie konkurencyjności UE na świecie, jest instrumentem finansowym na rzecz wdrożenia Unii innowacji. To już 8. program ramowy UE w dziedzinie badań (2014-2020), ale pierwszy mający na celu połączenie badań i innowacji. Program umożliwia zrealizowanie wielu zobowiązań przyjętych w ramach Unii innowacji, w szczególności poprzez skupienie się na prawdziwych wyzwaniach stojących przed społeczeństwem, ułatwianie dostępu, zaangażowanie małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), ulepszenie instrumentów finansowych, wspieranie sektora zamówień publicznych w zakresie innowacji, ułatwianie współpracy i wspieranie badań nad innowacjami w sektorze publicznym oraz nad innowacjami społecznymi. W listopadzie 2013 r. Parlament przyjął wieloletnie ramy finansowe, w których przyznał na „Horyzont 2020” środki w wysokości 77 mld EUR (zgodnie z cenami z 2013 r.) Niemniej w wyniku przyjęcia Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) w czerwcu 2015 r. kwota ta została obniżona do 74,8 mld EUR.

Należy zauważyć, że okresowa ocena programu „Horyzont 2020” jest obowiązującym wymogiem zapisanym w [rozporządzeniu ustanawiającym program](#). Ta okresowa ocena, przeprowadzona w 2018 r., przyczyniła się do poprawy realizacji programu „Horyzont 2020”. Jej wyniki zostały wykorzystane do określenia podstaw struktury i treści programu „Horyzont Europa”, w sprawie którego opublikowano wniosek w czerwcu 2018 r. ([COM\(2018\)0435](#)).

W reakcji na pandemię koronawirusa 4 czerwca 2020 r. Komisja przedstawiła zmienione wnioski dotyczące obu aktów prawnych, aby umożliwić dodatkowe

finansowanie za pośrednictwem Europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy (Next Generation EU) na rzecz programu „Horyzont Europa”.

21 Lipca 2020 r. Rada Europejska uzgodniła plan odbudowy UE, który łączy WRF na lata 2021-2027 z funduszami, które mają zostać udostępnione za pośrednictwem Next Generation EU. W odniesieniu do programu „Horyzont Europa” Rada zaproponowała przydział środków budżetowych w wysokości 89,4 mld EUR (w cenach z 2018 r.).

C. Polityka spójności

Ponadto polityka spójności w większym stopniu koncentruje się na badaniach i innowacjach. W lepiej rozwiniętych regionach co najmniej 80% środków z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na szczeblu krajowym jest przeznaczanych na innowacje, w szczególności na działania związane z rozwojem gospodarki niskoemisyjnej i konkurencyjnością MŚP.

D. Instrumenty finansowe

W ramach Unii innowacji dąży się również do pobudzenia inwestycji w sektorze prywatnym i zakłada m.in. zwiększenie unijnych inwestycji kapitału wysokiego ryzyka, które obecnie są na poziomie jednej czwartej inwestycji tego typu w USA. Aby ułatwić dostęp do pożyczek na projekty badawczo-rozwojowe oraz uruchomić projekty demonstracyjne, Komisja, we współpracy z Grupą Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI i EFI), uruchomiła wspólną inicjatywę w ramach programu „Horyzont 2020”. „InnovFin – Fundusze unijne dla innowatorów” składa się z szeregu zintegrowanych i uzupełniających się instrumentów finansowania i usług doradczych oferowanych przez Grupę Europejskiego Banku Inwestycyjnego, obejmujących cały łańcuch wartości badań i innowacji, aby wspierać inwestycje wszystkich przedsiębiorstw, od najmniejszych do największych.

Ponadto w listopadzie 2014 r. Komisja przedstawiła „Plan inwestycyjny dla Europy”, który ma pozwolić uwolnić inwestycje publiczne i prywatne w „gospodarkę realną” w wysokości co najmniej 315 mld EUR w okresie trzech lat podatkowych. EFIS jest jednym z trzech filarów „Planu inwestycyjnego dla Europy” i ma na celu przezwyciężenie obecnych niedoskonałości rynku poprzez eliminowanie luk rynkowych i pozyskanie inwestycji prywatnych. Pomaga on finansować inwestycje strategiczne w kluczowych obszarach, takich jak infrastruktura, badania naukowe i innowacje, kształcenie, energia ze źródeł odnawialnych i efektywność energetyczna, a także finansowanie ryzyka dla MŚP.

Wdrożony został również Program na rzecz konkurencyjności przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (COSME), który ma koncentrować się na instrumentach finansowych i umożliwiać przedsiębiorstwom uzyskanie wsparcia przy wchodzeniu na rynek międzynarodowy.

E. Europejski Instytut Innowacji i Technologii

Europejski Instytut Innowacji i Technologii (EIT) został utworzony w 2008 r. na mocy [rozporządzenia \(WE\) nr 294/2008](#) zmienionego [rozporządzeniem \(WE\) nr 1292/2013](#). Jego ogólną misją jest pobudzanie zrównoważonego wzrostu gospodarczego i konkurencyjności UE poprzez wzmacnianie zdolności innowacyjnych państw członkowskich i Unii. EIT realizuje te cele głównie za pośrednictwem wspólnot wiedzy

i innowacji, które skupiają ponad 1200 partnerów z sektora biznesu, badań naukowych i edukacji.

F. Europejska Rada ds. Innowacji

W styczniu 2017 r. Komisja utworzyła liczącą piętnastu członków grupę wysokiego szczebla zrzeszającą innowatorów, która pomoże określić postać Europejskiej Rady ds. Innowacji w ramach wniosków Komisji dotyczących programu będącego następcą programu „Horyzont 2020”.

ROLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

Parlament przyjął wiele rezolucji mających na celu dalsze wzmocnienie polityki innowacyjności w UE. Wśród najnowszych rezolucji można wymienić:

- rezolucję z 16 czerwca 2010 r. w sprawie strategii UE 2020^[1]. W tej rezolucji Parlament zdecydowanie poparł politykę przemysłową ukierunkowaną na tworzenie jak najlepszego środowiska służącego utrzymaniu i tworzeniu silnej, konkurencyjnej i zróżnicowanej bazy przemysłowej w UE, a także przejście na zrównoważoną, energooszczędną gospodarkę;
- rezolucję Parlamentu Europejskiego z 11 listopada 2010 r. w sprawie europejskiego partnerstwa na rzecz innowacji w ramach sztandarowej inicjatywy UE – Unia innowacji^[2];
- rezolucję z 9 marca 2011 r. w sprawie polityki przemysłowej w erze globalizacji^[3]. W tej rezolucji Parlament podkreślił znaczenie bardziej wszechstronnego podejścia do przemysłu UE w 2020 r., ponieważ długoterminowa przewidywalność regulacji i stabilność odgrywają kluczową rolę w przyciąganiu inwestorów;
- rezolucję z 12 maja 2011 r. w sprawie Unii innowacji: przekształcanie Europy po zakończeniu kryzysu na świecie^[4];
- rezolucję z 27 września 2011 r. w sprawie zielonej księgi: jak zmienić wyzwania w możliwości: wspólne ramy strategiczne dla finansowania unijnego na rzecz badań naukowych i innowacji^[5];
- rezolucję z 26 października 2011 r. w sprawie Programu na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia^[6]. W tej rezolucji podkreślono znaczenie bliższej współpracy instytutów badawczych i przemysłu, a także zachęcania do udzielania oraz udzielania wsparcia przedsiębiorstwom przemysłowym na rzecz inwestowania w badania i rozwój;
- rezolucję z 21 listopada 2013 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego „Horyzont 2020” – program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji (2014-2020)^[7];

[1]Dz.U. C 236E z 12.8.2011, s. 57.

[2]Dz.U. C 74E z 13.3.2012, s. 11.

[3]Dz.U. C 199E z 7.7.2012, s. 131.

[4]Dz.U. C 377E z 7.12.2012, s. 108.

[5]Dz.U. C 56E z 26.2.2013, s. 1.

[6]Dz.U. C 131E z 8.5.2013, s. 87.

[7]Dz.U. C 436 z 24.11.2016, s. 284.

- rezolucję z lipca 2016 r. w sprawie synergii na rzecz innowacyjności: europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, program ramowy „Horyzont 2020” oraz inne europejskie fundusze i programy unijne na rzecz innowacji^[8].

Frédéric Gouardères
10/2021

[8]Dz.U. C 101 z 16.3.2018, s. 111.

